



Õiguskantsler

Jaekaubandusketid

Teie nr

Meie 04.04.2024 nr 16-6/240484/2401993

Selvekassade kasutamine

Austatud kaupluste juhid

Õiguskantsleri poole pöördus inimene murega, et selvekassade osakaalu suurendamisega toidukauplustes seatakse kehvemasse olukorda need eakad ja puuetega inimesed, kellel on keeruline või kes ei oska selvekassasid kasutada.

Õiguskantsleri seaduse kohaselt täidab õiguskantsler alates 1. jaanuarist 2019 puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendamise edendamise, kaitse ja seire ülesandeid. Õiguskantsler seisab selle eest, et kõik puuetega inimesed saaksid põhiõigusi ja -vabadusi teostada teistega võrdsel alustel. Lisaks peab õiguskantsler teavitama avalikkust võrdse kohtlemise põhimõtete rakendamisest.

Niisiis on õiguskantsleri kohustus hoolitseda muu hulgas selle eest, et puuetega inimesed ei tunneks ennast argitoiminguid tehes teisejärgulisena. [Puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) kohaselt peab iga konventsiooniga ühinenud riik võtma kasutusele kõik meetmed, et vältida diskrimineerimist puude alusel (artikkel 4e). Konventsiooni artikli 9 kohaselt peavad riigid tagama, et avalikke teenuseid pakkuvad eraõiguslikud isikud arvestaksid juurdepääsetavuse kõigi aspektidega. Seega tuleb esmatarbekaupu müüvatel kauplustel tagada, et ka erivajadusega inimestel oleks võimalik teha oma ostud ilma tavapärasest suurema pingutuseta.

Kuigi osas kauplustes on tavakassasid rohkem kui selvekassasid ning nende tööaeg on pikem, ei saa eeldada, et kõigil inimestel on võimalik sellistes kauplustes käia. Osas kauplustes on avatud vaid selvekassad. Paljudel puuetega inimestel on võimalik oste teha ainult kodulähedases poes, nad ei saa minna kauplustesse, mille tavakassad töötavad terve päeva, kui kauplus on avatud.

Selvekassad ei ole paljudele erivajadustega inimestele ligipääsetavad. Pimedad inimesed ei saa kasutada näiteks puutetundliku ekraaniga selvekassat, mis ei anna ega võta vastu häälkäsklusi. Kassat, mille ekraan asub püsti seisva inimese silmade kõrgusel, ei saa kasutada ratastooliga inimesed. Inimesel, kes liigub mõne muu abivahendiga (näiteks käimisraami või karkudega), on keeruline ühe käega kauba vöötkoode registreerida, see võib kaasa tuua kukkumise ja vigastused. Intellektipuudega inimese võib ekraanil kirjutatu segadusse viia, ta ei leia õiget nuppu või ei mõista, kuidas näiteks kaupu kaaluda.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt peavad kohalikud omavalitsused osutama igakülgset abi kõigile inimestele, kellel on tuvastatud puue ja kes vajavad abi. Näiteks saab [isiklik abistaja](#) aidata inimesel oste teha, teatavasti on aga sotsiaalteenuste osutamine kulukas. Puuetega inimeste õiguste konventsioonis rõhutatakse universaalidisaini tähtsust. Universaaldisain on konventsiooni kohaselt toodete, keskkonna, programmide ja teenuste kujundamine sellisel viisil, mis muudab need suurimal võimalikul määral kõigile inimestele kättesaadavaks, ilma et peaks tegema kohandusi või kasutama eridisaini. Seega kui kauplused on kõigile ligipääsetavad, saavad puuetega inimesed paremini ja iseseisvalt ka poes käia. Omal jõul hakkama saamine, sealhulgas poeskäimine, on osa inimväärikusest.

[Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus](#) lubab iseteeninduskassasid, mis on kasutusel enne 2025. aasta 28. juunit, kasutada veel kuni 20 aastat (§ 22 lg 3).

Palun teil vaadata üle oma kaupluste töökorraldus, et välistada olukorrad, kus klient ei saa osta toitu või muid hädavajalikke kaupu selle tõttu, et kaupluses on kasutusel ainult ligipääsetavuse nõuetele mittevastavad selvekassad ja kaupluse töötajad pole valmis inimesi aitama või ei ole nad müügisaaalis. Selvekassad teevad kindlasti paljudele inimestele ostlemise mugavamaks ja aitavad kauplustel kulusid kokku hoida, kuid unustada ei tohi puuetega inimeste õigust nende väärikust ja iseseisvat hakkamasaamist austavale tegutsemiskeskkonnale.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Liisi Uder 6938437
Liisi.Uder@oiguskantsler.ee